

Motion till riksdagen 2005/06:T448

av Anita Jönsson (s)

Trafikmedicinska centrum

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av trafikmedicinska centrum för att bibehålla äldres mobilitet.

Motivering

Bilens betydelse för äldres mobilitet och hälsa har uppmärksammats alltmer på senare år. Detta har flera förklaringar. Antalet äldre i samhället ökar påtagligt. Andelen äldre som har körkort och bil stiger stadigt. Fyrtioåringarna, som är den första riktigt bilburna generationen, närmar sig pensionsåldern. Bilkörning är en nyckelaktivitet när det gäller hur dessas mobilitet ska bevaras och bilens betydelse kan knappast överskattas.

Det är dock angeläget att synen på körkortet ändras. Körkortet ska vara ett kompetensbevis och inte en "mänsklig rättighet". Då kan man också motivera krav på kompetensunderhåll både vad gäller körförmåga och trafikfärdigheter.

Vi vet att äldre bilförare är överrepresenterade räknat i dödsfall och svåra skador i trafiken. Förklaringen till detta är främst den gamla kroppens minskade tålighet för olyckstraumat. Inget tyder på att friska äldre bilförare har ökad risk för olycksinblandning. Jämför man med de yngsta bilförarna utfaller jämförelsen kraftigt till de äldres fördel. Det finns dock en påtaglig riskökning för äldre bilförare med vissa sjukdomar, särskilt sådana som påverkar hjärnans funktioner.

I framtiden måste vi försöka anpassa trafiksystemet så att även förare med vissa funktionsnedsättningar kan fortsätta köra bil. För gruppen med påtagliga nedsättningar av hjärnans funktion måste man ändå räkna med att majoriteten inte kan fortsätta som bilförare. I vissa fall kan fortsatt bilkörning kanske vara möjlig med någon typ av begränsat körkort, t.ex. på kända vägsträckor. För att detta ska bli ett realistiskt alternativ krävs dock förändringar i lagstiftningen.

Fel! Okänt namn på

Trafikmedicinskt Centrum vid Karolinska Universitetssjukhuset (TrMC) utför varje år 500–1 000 körkortsutredningar för medicinsk körkortslämplighet, i huvudsak för nuvarande eller blivande körkortsinnehavare med funktionsnedsättningar i hjärnan.

Det finns olika aspekter på hur äldres mobilitet ska kunna upprätthållas. Den enskildes ansvar för att upprätthålla sin bilkörningskompetens är en aspekt. Trafikskolorna är en viktig resurs för att kunna erbjuda fortbildning/uppträskning av såväl teorikunskaper som praktisk bilkörning. Mycket talar för att den äldre föraren kan förlänga sin aktiva bilkörningsperiod genom regelbundet kompetensunderhåll. Detta gäller inte minst äldre kvinnliga förare som ofta slutar köra i förtid på grund av osäkerhets känsla.

I nollvisionens anda och med äldres hälsa och mobilitet som prioriterade mål måste samhällets åtgärder inriktas på att öka de äldres mobilitet och **samtidigt** förbättra säkerheten.

Läkarkåren har här en viktig uppgift, men läkarnas utbildning och kunskap inom området är inte tillräcklig för att svara upp mot det ansvar som genom lagar åligger dem. Relativ okunskap samt avsaknaden av remissinstanser för bedömning av körkortsfrågor har bidragit till att läkarna hittills ”legat lågt”. Läkarna måste ta ett större ansvar och kan då behöva stöd genom t.ex. trafikmedicinska centrum.

Den körkortsmedicinska verksamheten ligger i gränslandet mellan trafiksektorn och hälso- och sjukvårdssektorn och oklarhet råder kring hur undersökningar av personer, vars körkortsinnehav ifrågasätts på grund av sjukdom, ska finansieras. Frågan har blivit än mer aktuell i och med landstingens ekonomiska situation och därmed sammanhängande prioriteringsproblem. Landstingen har dock ett delansvar i körkorts- och mobilitetsfrågorna. Det är önskvärt att hitta ett hållbart alternativ för finansiering av körkortsmedicinska undersökningar.

Trafikmedicinska centrum kan bli en viktig beståndsdel om äldres bilkörningsperiod ska kunna förlängas i säkra former.

Stockholm den 3 oktober 2005

Anita Jönsson (s)